
Hodočašće i riječ

Dolazim kao hodočasnik. Tako je o svom dolasku u Svetu zemlju govorio Benedikt XVI. I tako se pridružio velikom mnoštvu hodočasnika. Htjeti hodočastiti, znači htjeti biti kao i drugi vjernici, jer hodočasnik je vjernik. Prije nego se zaputi hodočasnik ima cilj. Hodočašće je put u određeno mjesto, s određenim ciljem, u ograničenom vremenu. Mjesto kojemu je hodočašće usmjereno je neko sveto mjesto. Najpoželjnija mjesta kršćanskih hodočasnika su bazilika Uskrsnuća u Jeruzalemu, bazilika svetoga Petra u Rimu, katedrala sv. Jakova u Santiagu de Compostela, nacionalna i lokalna svetišta. No, hodočašća su i odlazak k svetim ljudima. Egerija, poznata i neobična hodočasnica s konca 4. stoljeća, koja je tri godine boravila u Svetoj zemlji i svojim sestrama opisivala sveta mjesta i iskustva na njima, uvijek iznova opisuje ne samo sveta mjesta i liturgiju u njima nego i susrete sa svetim ljudima i svetim ženama. Koliko god je važno doći na sveto mjesto, podjednako je važno na tom mjestu susresti ljude koji su dopustili da im sveto mjesto oblikuje život. Oni su svjedoci svetosti mjesta, posrednici između mjesta i hodočasnika i živo, egzistencijalno pamćenje dogođenoga susreta s Bogom. Oni su neka vrsta stabilnosti u protočnosti vremena i nestalnosti hodočasničkih dolazaka, prolazaka i odlazaka.

Hodočašća imaju mnoga značenja. Pokorničko, primjerice. Odlazi se na put kako bi se zadobilo oprostjenje grijeha ili kako bi se izvršila pokora za one otpuštene. Pokornički je vid hodočašća bio najsnažniji pokretač križarskih pohoda. Hodočašće može biti i zavjetno. Zavjet je molitva. Snažna. Obvezujuća. Molitva za ozdravljenje, primjerice. Hodočašće je odlazak s planiranim povratkom. Ide se da bi se vratilo natrag. Promijenjen, obnovljen, drukčiji. S iskustvom susreta sa Svetim. Pri povratku hodočasnik, osim vjerničkoga iskustva, sa sobom nosi predmete, uspomene iz mjesta u koje je hodočastio.

Hodočašće u Svetu zemlju je posebno. Obećana je zemlja ispunjena mjestima na kojima su se dogodili susreti s Bogom opisani u Svetom pismu. Ta su mjesta vjerniku već poznata. Na hodočašću ih ne upoznaje, nego se susreće s poznatim, ali još nedotaknutim. Čitanjem Svetoga pisma vjernik je već stvorio predodžbe o mjestima na koja ide. Na licu mjesta, pak, susrećući se ponovo s poznatim tekstom Pisma, hodočasnik vrlo brzo postane svjestan da se između njega i svetih mjesta priječe stoljeća političkih i društvenih promjena. Mnoga rušenja i građenja. I vrlo brzo otkrije da mu nedostaje mnogo kako bi uopće razumio jezik kamenih tragova. No, isto tako brzo otkrije da kroz mjesta koja su prekrivena tragovima prošlosti može doći u dodir s događajima. Preko riječi. Što mu biblijska riječ postaje važnijom, to mu je nelagoda zbog nepoznavanja povijesti i nesposobnosti čitanja kamenih tragova manje teška. Mnogi dospiju do opuštenosti pred pitanjima autentičnosti mjesta. I upuste se u druženje s riječima Pisma i svjedočenjima. Mnogi dospiju do molitve. Do duboke, iznenadne, neplanirane, darovane molitve na svetim mjestima. Zapravo, budu uvučeni u nju. Kao u vrtlog. Naglo. Blagotvorno. Premda se događaj dogodio nekome drugome i premda je daleko u prošlosti, dodir sa svetim mjestima hodočasnika otvori za susret s Bogom. Otvori ga za molitvu. Ujedno mu pomogne da očisti svoje predodžbe o Bogu i mjestu. Neke se potpuno raspadnu. Druge dijelom isprave. Treće dobiju dubinu. Uzemlje se i ukorijene.

Hodočašće je vezano uz riječ Pisma i uz svjedočku riječ prethodnih hodočasnika. Hodočasnik uvijek dolazi nakon drugih hodočasnika. Dolazi zbog njihova svjedočanstva. O nekima je čitao, a druga je slušao. Na neka je naišao, a za nekima je tragao. Pa ipak, posvuda se susretao s istom žudnjom za Božjom blizinom. Tako je žudnja drugih u njemu otvorila istu žudnju. Po povratku, hodočasnik svjedoči drugima. I tako u njima otvara istu žudnju kojom je on krenuo na put. Hodočašće tako traži glad za Bogom i produbljuje je. Proširuje, uvećava, umnaža.

Suvremeni je svijet pokretljiv, promjenljiv i kreativan. Iz i uz hodočašća razvio je turizam. Na sličan način kako hodočasnik želi doći u dodir sa svetim mjestima, turist želi doći u dodir s drugim i drukčijim, s drugom kulturom, jezicima, krajolicima, klimom, drugim okusima i mirisima. U podnožju turističkoga hodanja zemljom leži glad za drukčijim, nepoznatim, egzotičnim. Turizam je preobrazba religiozne gladi za blizinom Svetoga u ljudsku glad za drukčijim. Turističke agencije dobro znaju za čim gladuje suvremeni čovjek. Stoga mu glad produbljuju i oštre. Slikom i

sugestijama. I odmah potom nude odgovore. Iz odgovora se lako može zaključiti kakvu glad im se probuđuje.

Hodočasnik nije turist. Razliku je, međutim, teško vidjeti izvana. I jedan i drugi slično su obučeni. I jedan i drugi se s mjestima i ljudima susreću kroz fotografski aparat koji je preuzeo mjesto arhaične želje za dodirrom. I hodočasnik i turist žele fotografirati mjesta do kojih su dospjeli i žele sami ući u fotografiju s tim mjestima. No, razlika između hodočasnika i turista je velika. Hodočasnik je od početka spreman na susret sa Svetim. I spreman je na promjene. Štoviše, želja za promjenom leži u samoj odluci da se krene na put. Put vodi od čovjeka opterećenoga grijesima prema čovjeku promijenjenom oproštenjem. Od bolesnoga u ozdravljenoga. Od izgubljenoga u nađenoga. Od skeptičnoga u uvjerenoga vjernika. Hodočašće je neizrečena žudnja za religioznim iskustvom koje otvara uvid u Božju blizinu, istinitost Pisma, samospoznaju i otkriće smisla vlastitoga života. Turist nije u potrazi za Bogom, nego za iskustvima. Neobičnim i nesvakidašnjim. Ne traga za samospoznajom, nego za odmakom od sebe, za drukčijim od sebe, za zaboravom na svakodnevicu. Hodočasnik je spreman na trud oko susreta s Bogom i sobom. Turist želi mir, odmak i odmor.

Benedikt XVI. htio je biti hodočasnik. Papa je neobičan hodočasnik. U Svetoj zemlji nije bio na većini mjesta u koja obično dođe prosječni hodočasnik. Bio je, međutim, na mjestima koja drugi hodočasnici ne vide. Jedva da se susreo s redovnicima koji borave na svetim mjestima. Umjesto njih susreo je biskupe i redovničke poglavare koje inače susreće u Vatikanu. O mjestima na kojima je bio nisu mu svjedočili oni koji u njima žive. On je govorio njima.

Benedikt je kao hodočasnik imao još jednu poteškoću. Neprestano je bio okružen ljudima koji su se brinuli oko obreda, organiziranja hodočašća, praćenja njegovih koraka i oko sigurnosti. Nadasve oko sigurnosti! I bio je okružen kamerama. Neprestano. Kamere su bilježile sve. Svaki pokret, svaku riječ, svaki pogled. Sva pozornost kamera bila je usmjerena na papu hodočasnika. Tamo gdje se prosječni hodočasnik susreće s mjestima, njihovim čuvarima i događajima opisanima u Pismu, Benedikt se našao u središtu pozornosti. Susretao se s raznim i različitim ljudima i slušao ih. Državnike, političare, predstavnike religija, predstavnike ljudske patnje. One holokausta, Gaze, Zapadne obale. Slušao je njihove pozdrave, oduševljenja, patnje. I pratio kritike. Mnogo kritika. S različitih strana. Neispunjena očekivanja, razočaranja, želje. Uz to, Papa je govorio. Često. Na svakom mjestu gdje je došao. Židovima, Palestincima, kršćanima. Kao poglavar Katoličke

crkve, kao vjernik, kao političar, kao supatnik, kao svjedok. I kao hodočasnik! Ne i kao profesor.

Svi koji su pratili njegovo hodočašće, nisu vidjeli sveta mjesta. Vidjeli su Papu na Nebu, Papu u Yad Vashemu, Papu u Betlehemu, Papu u Cedronskoj dolini, Papu pred Zapadnim zidom, Papu pred zidom podjele i zatvora ili pred zidom zaštite. Ime zida ovisi o tom tko ga s koje strane gleda. Vidjeli su Papu na praznom Isusovu grobu. Vidjeli su Papu. Papu sa Židovima, Papu s muslimanima, Papu s kršćanima. Benedikt je htio biti hodočasnik, ali Benediktu su, gdje god je stigao, hodočastili drugi. Neobičan hodočasnik. Hodočasnik kao cilj hodočasnika. Sveti otac je na svetim mjestima privlačio više od samih mjesta. Tako se pokazalo istinitim ono što je Egerija davno svjedočila u svojim zapisima. Žudnja za svetim mjestima je žudnja za svetim ljudima. Štoviše, pokazalo se jasnije nego inače nagnuće suvremenoga čovjeka da svoja hodočašća usmjeri prije prema traženju susreta sa svetim čovjekom negoli sa svetim mjestom. Mjesto mu nije dovoljno. Hodočasnik traži susret sa svetim preko svetih ljudi. Crkvi nije odveć drago hodočašćenje ljudima. Pa ipak, ni Papa ne može izbjeći da vjernici hodočaste Papi. Čak ni onda kada on sam hoće biti hodočasnik.

To ukazuje na veliku ljudsku glad. Ona nije uopće nova. Riječ je o staroj ljudskoj gladi za susretom sa svetim čovjekom ili svetom ženom. Glad za živim svjedocima Svetoga. Mjesta, čak i sveta mjesta, bez živih svjedoka lako padnu u zaborav. No, živi se svjedoci, a Benedikt jest jedan od njih, lako nađu pred prevelikim zahtjevima i očekivanjima. Kolika je ljudska žudnja za razumijevanjem vlastite patnje, vidi se na razočaranju Židova Papinim govorom u Yad Vashemu. Kolika je žudnja za osnaženjem kršćanske manjine, vidi se na upitnim pogledima kršćana u Svetoj zemlji koji prate susrete Benedikta sa Židovima i muslimanima. Kolika je žudnja za snažnim glasom istine slabih, vidi se na žudnji Palestinaca da se na bilo koji način preko Papina dolaska probiju do svijesti svijeta sa svojim pravom na samostalnost.

Benedikt je htio biti hodočasnik u Svetoj zemlji. No, bio je ono što jest. Papa. Sa svim teretima službe. Ipak, bio je i hodočasnik. Nadasve riječju. U službi i stalnom dodiru s Riječju. I svojim povjerenjem u snagu riječi. Velika očekivanja velikih gesta od kojih žive mediji nisu se ispunila. Glad medija za spektakularnim puno je veća od mogućnosti ovoga Pape hodočasnika da ih ispuni. No, Benedikt je govorio. Mnogi su, dok je govorio, žudili za gestom i slikom. Ipak, s vremenom će se možda pokazati kako riječ i svjedočanstvo trajnije od slike taže pradavnu ljudsku žudnju za Svetim.

Ante Vučković